

DALSZE ROZSZERZENIA UNII EUROPEJSKIEJ: STAN OBECNY, OCENY, PERSPEKTYWY AKCESJI

Informacje o autorze:

Maciej Górecki - Autor jest magistrem, doktorantem w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Jego dorobek naukowy stanowi 14 publikacji, w tym 8 pod redakcją. Poświęcone są one m.in. tematom Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, polityki zagranicznej Unii Europejskiej, międzynarodowym stosunkom politycznym w regionie Europy Wschodniej oraz teorii stosunków międzynarodowych. Jest członkiem Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego.

Chorwacja stała się 1 lipca 2013 r. dwudziestym ósmym członkiem Unii Europejskiej, po efektywnym zakończeniu skomplikowanych rokowań akcesyjnych w ramach 35 rozdziałów akcesyjnych. Nadrzędnym celem realizowanego w latach 2008-2011 procesu negocjacyjnego było dostosowanie lokalnego prawa do *acquis communautaire* – prawa wspólnotowego. Wskazane wydarzenie skłania do zadania pytania: czy w średnioterminowej perspektywie czasowej (10 – 15 lat) możliwe są dalsze rozszerzenia Wspólnoty? W niniejszym artykule przedstawiona została opinia na temat kształtowania procesu akcesyjnego przez oficjalnych kandydatów, dokonana na podstawie analizy charakteru ich relacji z Unią Europejską.

Obecnie (stan na 28.05.15) siedem państw posiada status kandydata¹. Należą do nich: Albania, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Kosowo, Czarnogóra, Serbia i Turcja. Poniżej przedstawiona została lokalna specyfika kształtowania ich relacji akcesyjnych.

Albania uzyskała oficjalny status państwa kandydującego do Wspólnoty 27.06.2014 r.², a jako potencjalny członek została uznana już w 2004 r. podczas szczytu Rady Europejskiej w Salonikach. Umowa stowarzyszeniowa z partnerem weszła w życie 1 kwietnia 2009 r. O wpływie Unii Europejskiej na Albanię świadczą dążenia Wspólnoty do przeprowadzenia koniecznych w przypadku ewentualnej akcesji reform władzy sądowniczej, wprowadzania mechanizmów antykorupcyjnych czy zwalczania przestępczości zorganizowanej, przedstawionych w raporcie Komisji Europejskiej z 2013 r. Przyszłe negocjacje akcesyjne z Albanią mogą być stopowane w związku z trudnością porozumienia się w niniejszych kwestiach.

W 2008 r. Bośnia i Hercegowina podpisała z Unią umowy w sprawie ułatwień wizowych, readmisji i wymiany handlowej. Umowa stowarzyszeniowa została ratyfikowana, ale nie weszła ostatecznie w życie. 27.06.2012 r. zainicjowany został dialog wysokiego szczebla w sprawie procesu negocjacyjnego. Jednocześnie też w Bośni nadal przebywa ok. 600 żołnierzy w ramach misji EUFOR/Althea. Skomplikowane problemy religijno-narodowościowe, niestabilność gospodarcza i korupcja powodują, iż inne unijne państwa bałkańskie takie jak Chorwacja i Słowenia forują pomysł stworzenia dla Bośni „indywidualnego procesu akcesyjnego”, opartego

1. Potencjalnymi kandydatami są również nieposiadające oficjalnego statutu kandydata, ale mające z Unią Europejską podpisane umowy stowarzyszeniowe państwa. Należą do nich: Mołdawia (umowa weszła w życie 1 września 2014 r.) oraz Gruzja (umowa podpisana została 27 czerwca 2014 r.).

2. *Delegation to European Union to Albania. Political and economic relations*, http://eeas.europa.eu/delegations/albania/eu_albania/political_relations/index_en.htm, [dostęp 29 sierpnia 2014].

na odrębnych zasadach³.

Macedonia złożyła wniosek o członkostwo w UE w marcu 2004 r., a Komisja Europejska wydała pozytywną opinię (avis) o jej członkostwie w listopadzie 2005 r. Miesiąc później Rada podjęła decyzję o przyznaniu statusu kraju kandydującego. Dalszym krokiem stało się zalecenie przez Komisję rozpoczęcia dialogu negocjacyjnego podczas szczytu w Skopje 29.03.2012 r. Przeciwna akcesji Macedonii do Wspólnoty jest Grecja, protestująca wobec określania bałkańskiego państwa mianem historycznej krainy greckiej. Rozpoczęcie negocjacji utrudniają także wspomniane, charakterystyczne dla państw bałkańskich problemy – konieczność reformy służb policyjnych, sądownictwa, zapobiegania korupcji i rozwoju działalności przestępczej.

Unia Europejska wyraża gotowość politycznego i gospodarczego wspierania Kosowa. 25 lipca 2014 r. parafowany został Układ o Stabilizacji i Stowarzyszeniu. Uznawane formalnie przez 109 państw (w tym 23 z Unii) Kosowo jest silnie uzależnione od unijnej pomocy gospodarczej. Tylko w latach 2009-2011 przekazano na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego 1,4 miliarda euro⁴.

Niepodległa od 2006 r. Czarnogóra uważana jest za formalnego kandydata, który najszybciej może stać się dwudziestym dziewiątym członkiem Wspólnoty⁵. Już w 2007 r. podpisana została umowa stowarzyszeniowa. W 2010 r. Komisja wystawiła pozytywną opinię (avis) w sprawie ewentualnego członkostwa Czarnogóry. Dalszym politycznym krokiem do przyjęcia państwa w struktury Unii Europejskiej jest pomyślne zakończenia rokowań akcesyjnych, realizowanych w ramach 35 rozdziałów negocjacyjnych. Od czasów rozpoczętych 29 czerwca 2012 r. rozmów, Czarnogóra zamknęła jeden rozdział – „Nauka i badania” (18.12.2012 r.).

Stosunki Unii Europejskiej z kolejnym analizowanym państwem – Serbią dopiero wkroczą w fazę negocjacyjną. W sierpniu 2013 r. podpisana została umowa stowarzyszeniowa. 21 stycznia 2014 r. odbywała się w Brukseli międzyrządowa konferencja, w której zasygnalizowano rozpoczęcie negocjacji z Serbią⁶.

Do sierpnia 2014 r. największe pod względem gospodarczym i terytorialnym państwo kandydujące – Turcja otworzyła negocjacje w 13 ze wspomnianych 35 rozdziałów negocjacyjnych. 01.06.2006 r. zamknięto jeden – dotyczący nauki i badań. 11.12.2006 r. Turcja odmówiła włączenia do protokołu dodatkowego umowy stowarzyszeniowej Cypru, co spowodowało zablokowanie 8 rozdziałów negocjacyjnych przez stronę europejską. Wydaje się, iż ewentualną akcesję Ankary do Wspólnoty będzie utrudniać postępująca autokratyzacja tureckiego systemu państwowego. Powyższą diagnozę potwierdzają wyniki pierwszych bezpośrednich wyborów prezydenckich z 10 sierpnia 2014 r., w których to w pierwszej turze zdecydowanie wygrał dotychczasowy premier Recep Tayyip Erdogan. Kampania wyborcza realizowana była przy ignorowaniu przez media innych kandydatów. Powyższe przesłanki skłaniają opinię publiczną do forowania prognoz o postępujących tendencjach autokratycznych w Turcji. Według nich, wygranie wyborów parlamentarnych w 2015 r. pozwoli rządzącej Partii Sprawiedliwości i Rozwoju zmienić konstytucję i powołać tzw. republikę prezydencką.

Wobec aktualnie oddalającej się akcesji Turcji (oraz zbyt odległej Gruzji, Mołdawii i Ukrainy) wydaje się, iż Wspólnota będzie kontynuować „kierunek bałkański” w dalszych rozszerzeniach. Szczególnie duże szanse na bycie 29 państwem członkowskim ma Czarnogóra, gdyż jej negocjacje

3. A. Zanki, *Bośnia i Hercegowina: na specjalnych warunkach?*, <http://www.euractiv.pl/polityka-zagraniczna/artikul/bonia-i-hercegowina-na-specjalnych-warunkach-005730>, [dostęp 30 sierpnia 2014].

4. *European Union Special Representative in Kosovo. Political & economic relations*, http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/eu_kosovo/political_relations/index_en.htm, [dostęp 30 sierpnia 2014].

5. Ł. Reszczyński, *Cichy faworyt? Czarnogóra na drodze do Unii Europejskiej*, <http://www.geopolityka.org/publikacje/537-cichy-faworyt?-czarnogora-na-drodze-do-unii-europejskiej>, [dostęp 20 sierpnia 2014].

6. *First Accession Conference with Serbia*, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/140676.pdf, [dostęp 30 sierpnia 2014].

Dalsze rozszerzenia Unii Europejskiej...

z Unią Europejską są najbardziej zaawansowane. Może stać się ona przykładem dla kolejnych, zwłaszcza Serbii, Albanii czy Bośni i Hercegowiny. Ich ewentualna akcesja, podobnie jak w przypadku Chorwacji, ze względu na stosunkowo niski potencjał międzynarodowy (terytorialny, ludnościowy, gospodarczy) nie zmieni instytucjonalnego charakteru Wspólnoty. Nie powinna więc powodować sprzeciwu państw tzw. „starej Unii”. Kluczowe wydaje się zadanie pytania „czy nękanie sporami narodowościowo-religijnymi oraz problemami korupcji, patologii systemu sądowego i braku efektywnie działających instytucji demokratycznych państwa będą zdolne dostosować swe prawodawstwo do *Acquis* (prawa wspólnotowego)?”. Niewątpliwie będzie ono determinować unijne relacje z potencjalnymi członkami we wskazanej średnioterminowej perspektywie.

Bibliografia:

1. *Delegation to European Union to Albania. Political and economic relations*, http://eeas.europa.eu/delegations/albania/eu_albania/political_relations/index_en.htm, [dostęp 29 sierpnia 2014].
2. *European Union Special Representative in Kosovo. Political & economic relations*, http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/eu_kosovo/political_relations/index_en.htm, [dostęp 30 sierpnia 2014].
3. *First Accession Conference with Serbia*, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/press-data/EN/genaff/140676.pdf, [dostęp 30 sierpnia 2014].
4. Reszczyński Ł., *Cichy faworyt? Czarnogóra na drodze do Unii Europejskiej*, <http://www.geopolityka.org/publikacje/537-cichy-faworyt?-czarnogora-na-drozdze-do-unii-europejskiej>, [dostęp 20 sierpnia 2014].
5. Wójcik Ł., *Recepta Recepta*, „Polityka” 2014, nr 34.
6. Zanki A., *Bośnia i Hercegowina: na specjalnych warunkach?*, <http://www.euractiv.pl/polityka-zagraniczna/artukul/bonia-i-hercegowina-na-specjalnych-warunkach-005730>, [dostęp 30 sierpnia 2014].